

BOTANICUM

KASVITIETEEN TIEDOTUSLEHTI • 1/2020 • 31.1.2020

Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskuksen Luomuksen kasvitieteen yksikkö
sekä Viikin kasvibiologia

Vastaava päätoimittaja Marko Hyvärinen (@helsinki.fi), toimittaja Leena Helynranta (@helsinki.fi)

LUOMUS

LUONNONTIETEELLINEN KESKUSMUSEO

Vierailijoita

- 13.–15.1. **Thea Kull**, Estonia, Estonian University of Life Sciences. *Taxonomy of Euphrasia and Carex in the Baltic countries*. Yhteyshenkilö Mikko Piirainen.
- 13.–15.1. **Meeli Mesipuu**, Estonia, Estonian University of Life Sciences. *Taxonomy of Poaceae, Viola and Botrychium in the Baltic countries*. Yhteyshenkilö Mikko Piirainen.
- 13.–15.1. **Ott Luuk**, Estonia, University of Tartu. *Taxonomy of Alchemilla and Potentilla in the Baltic countries*. Yhteyshenkilö Mikko Piirainen.
- 13.–15.1. **Peedu Saar**, Estonia, Estonian University of Life Sciences. *Taxonomy of Fabaceae and Symphyotrichum in the Baltic countries*. Yhteyshenkilö Mikko Piirainen.
- 13.–15.1. **Toomas Kukk**, Estonia, Estonian University of Life Sciences. *Taxonomy of Hieracium and Pilosella in the Baltic countries*. Yhteyshenkilöt Alexander Sennikov & Mikko Piirainen.
- 15.1.–21.1. **Sergey Chesnokov**, Russia, St. Petersburg, Komarov Botanical Institute. *Micarea-suku*. Yhteyshenkilö Leena Myllys.
- 15.1.–21.1. **Liudmila Konoreva**, Russia, Kirovsk, Polar-Alpine Botanical Garden Institute. *Micarea-suku*. Yhteyshenkilö Leena Myllys.
- 15.1.–21.1. **Irina Stepanchikova**, Russia, St. Petersburg State University. *Suursaaren (Gogland) ja Kamtšatkan jäkälät*. Yhteyshenkilö Leena Myllys.
- 15.1.–21.1. **Dmitry Himelbrant**, Russia, St. Petersburg State University. *Suursaaren (Gogland) ja Kamtšatkan jäkälät*. Yhteyshenkilö Leena Myllys.
- 15.1.–15.7. **Furrukh Mehmood**, Pakistan, Islamabad, Quaid-i-Azam University. PhD Student Mehmood will be working with Péter Poczai on *Chloroplast genome sequencing of highly medicinal plants of Solanaceae family for evolutionary and comparative studies*. Furrukh is working in the room 116 (with Heli Fitzgerald).
- 26.1.–2.2. **Mikhail Kozhin**, Russia, Moscow State University. *Vascular plants of the Kola Peninsula*. Yhteyshenkilö Alexander Sennikov.
- 9.1.–10.1. & 27.1.–2.2. **Viktoria Tarasova**, Russia, Petrozavodsk State University. *Lichens of Karelia and Archangelsk region*. Yhteyshenkilö Leena Myllys.

Mehmood

Kozhin

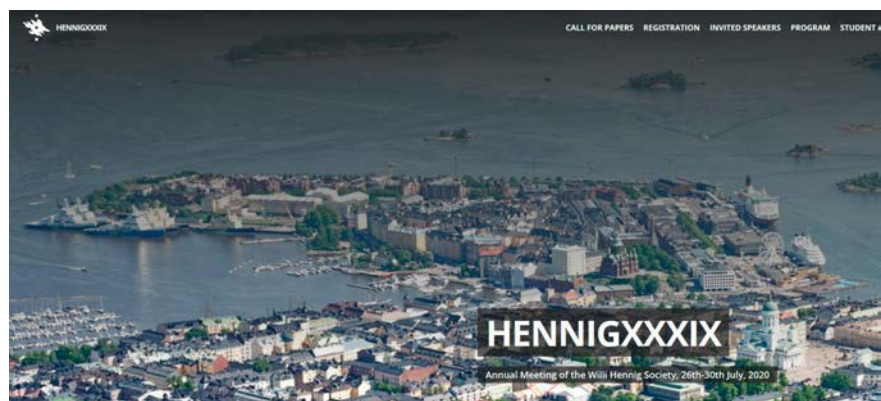
Tarasova

Matkoilla

- 17.–22.1. **Pertti Uotila**, Venäjä, Pietari, Komarov Botanical Institute. *Chenopodiaceae*.
- 27.–31.1. **Pertti Uotila**, Saksa, Freie Universität Berlin, Botanical Garden and Botanical Museum. *Chenopodiaceae* ja Euro+Med PlantBase Training Workshop.
- 28.–30.1. **Alexander Sennikov**, Saksa, Freie Universität Berlin, Botanical Garden and Botanical Museum. Euro+Med PlantBase Training Workshop.
- 4.–7.2. **Marko Hyvärinen**, Tsekin tasavalta, Pruhonice, Cost Action Conserve Plants. Johtoryhmätapaaminen ja kaksi työpakettkokousta.
- 10.–21.2. **Pertti Uotila**, UK, Lontoo, Royal Botanic Gardens, Kew, ja British Museum. *Chenopodiaceae*

Hennig XXXIX in Helsinki, July 26–30

The annual meeting of the Willi Hennig Society will take place in Helsinki, Finland, July 26–30 (immediately after the XXVI International congress of Entomology, ICE2020). The registration is now open at helsinki.fi/hennigxxxix with more info about the upcoming meeting. Our lineup of invited speakers should be relevant to anyone interested in phylogenetics. — Jaakko Hyvönen

Kasvitieteen kollokviot

Kasvitieteen kollokviot torstaisin kello 14.00–15.00 Kaisaniemessä kasvimuseorakennuksen Nylander-salissa. Kahvin voi hakea mukaan toisen kerroksen kahvihuoneesta. Järjestäjänä toimii professori Jouko Rikkinen (@helsinki.fi).

The colloquia of the Botanical museum are held on Thursdays 14.00–15.00 in Nylander Hall (fetch coffee from the coffee room). If you want to give a presentation at the colloquium this spring, please contact Jouko Rikkinen.

Robson
researchportal

- 6.2. Matthew Robson:** *Spectral cues in sunlight prompt diurnal changes in leaf pigments: a comparison of plants growing in **Kumpula** Botanical Garden and the Alpine Botanical Garden, Lautaret, France.*
Katso videopuheenvuoro, miksi Suomi on ihanteellinen paikka auringon säteilyn vaikutuksien tutkimiseen ja kuinka säteilyllä voidaan vaikuttaa ruoan laatuun.
- 20.2. Kurt Fagerstedt:** *How is cell wall lignification organized in developing xylem of Norway spruce.*
- 5.3. Ari Pekka Mähönen:** *Addressing the classical questions of vascular cambium with modern methods.*
- 2.4. Helena Korpelainen:** *Niittysolaheinä, Rumex acetosa, on yllättävän monipuolinen kasvi / Sorrel, Rumex acetosa, is a surprisingly versatile plant.*

Fagerstedt
researchportal

Mähönen
researchportal

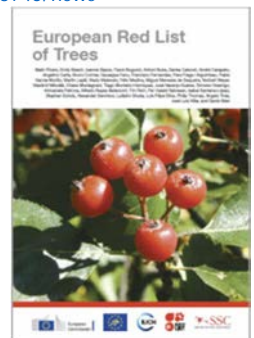
Korpelainen
researchportal

Nimenmuutos / Name change

Annina Launin sukunimi on muuttunut ja on nyt **Kantelinen**. Uusi sähköpostiosoite: annina.kantelinen@helsinki.fi
Annina Launis is now **Kantelinen**, and you can reach her by email at annina.kantelinen@helsinki.fi

Uusia julkaisuja

- Koponen, T.** 2019: Victor Ferdinand Brotherus' contribution to world diversity of mosses. — *Bryological Times* 149: 4.
- Bednarek-Ochyra, H. & **Koponen, T.** 2019: New national and regional bryophyte records, 61, 8. *Bucklandiella crispipila* (Taylor) Bedn.-Ochyra & Ochyra. — *Journal of Bryology* 41: 367. doi.org/10.1080/03736687.2019.1673601
- Kurto, A., Lampinen, R., Piirainen, M., Uotila, P., Hämet-Ahti, L., Leikkonen, M., Pihlajaniemi, L., Räsänen, J., Sennikov, A.N., Toivonen, H. & Väre, H.** 2020: Putkilokasvit – Tracheophyta. — *Julkaisussa: Suomen Lajitietokeskus 2020: Lajiluettelo 2019: 50–65.* Suomen Lajitietokeskus, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Helsingin yliopisto, Helsinki.
- Piirainen, M.** 2019: Painetun Lutukan 35 vuotta. — *Lutukka* 35(4): 98.
- Piirainen, M., Laaka-Lindberg, S., Salo, P., & Velmala, S.** 2019: Accessions to the Botanical Museum of the Finnish Museum of Natural History, University of Helsinki, in 2018. — *Memoranda Societatis pro Fauna et Flora Fennica* 95: 134–137. <https://journal.fi/msff/article/view/88653>
- Rikkinen, J., Grimaldi, D.A. & Schmidt, A.R.** 2019: Morphological stasis in the first myxomycete from the Mesozoic, and the likely role of cryptobiosis. *Scientific Reports* 9: 19730 doi.org/10.1038/s41598-019-55622-9. Jouluaattona ilmestynyt artikkeli maailman vanhimmasta limasienifossiilista on huomioitu hyvin mediassa <https://www.altmetric.com/details/73293745/news>
- Rivers, M.C., Beech, E., Bazos, I., Bogunić, F., Buira, A., Caković, D., Carapeto, A., Carta, A., Cornier, B., Fenu, G., Fernandes, F., Fraga, P., Garcia Murillo, P.J., Lepší, M., Matevski, V., Medina, F.M., Menezes de Sequeira, M., Meyer, N., Mikoláš, V., Montagnani, C., Monteiro-Henriques, T., Naranjo Suárez, J., Orsenigo, S., Petrova, A., Reyes-Betancort, J.A., Rich, T., Salvesen, P.H., Santana López, I., Scholz, S., **Sennikov, A.N.**, Shuka, L., Silva, L.F., Thomas, P., Troia, A., Villar, J.L. & Allen, D.J. 2019: European Red List of trees. — *IUCN Red List of Threatened Species – Regional Assessment*. viii + 60 pp. Cambridge & Brussels. doi.org/10.2305/IUCN.CH.2019.ERL.1.en
- Suominen, J.** 2019: Kirjallisuutta. Kurto, A., Lampinen, R., Piirainen, M. & Uotila, P. 2019, Checklist of the vascular plants of Finland. Suomen putkilokasvien luettelo. — *Lutukka* 35(4): 126.
- Stam, Å., Anttila, J., Pellikka, P. & Rikkinen, J.** 2019: Sensitivity of tropical pendant bryophytes: results from a translocation experiment along an elevation gradient. — *Annales Botanici Fennici* 57: 71–81. <http://www.sekj.org/PDF/anb57-free/anb57-071-081-OA.pdf>

Esiintymisiä

- Pehkonen, P.:** *Narsissit kukkivat Munkkiniemessä – ”Voi narsissi parka”, kommentoi tutkija ja ennustaa kukkien pikaista kuolemaa.* Haastattelu, *Helsingin Sanomat, Kaupunki*, 21.1.
- Rikkinen, J.** *Kasvit ja eläimet mustassa talvessa.* Haastattelu, *Yle Radio1 Ykkösaamu* (00:51:33-01:19:00), 22.1.
- Vesala, R.:** *Kekoja vuorten välissä. Termitit ovat harjoittaneet arkkitehtuuria, kierrätystä ja sienten viljelyä Kenian Taitavuorilla jo 30 miljoonan vuoden ajan.* Haastattelu, *Yliopisto-lehti* 1/20.
- Väre, H.:** *Lumen puute altistaa pakkasille.* Haastattelu, *Maaseudun tulevaisuus*, 8.1.
- Väre, H.:** *Vähäluminen ja lämmin talvi sekoittanut luonnon Etelä-Suomessa.* Tv-haastattelu, *Ylen aamu*, 22.1.

Ylen aamun haastateltavat Jan Södersved (BirdLife Suomi), Henry Väre (Luomus) ja Petro Pynnönen (Luonto-Liitto) ovat kaikki entisiä tai nykyisiä lohjalaisia.

Index Herbariorum vuosiraportti 2019

Uusimman [Index Herbariorum vuosiraportin](#) mukaan herbaariomme (H) on edelleen sijalla 17 virallisen näytelukunsa mukaan maailman 3324:n herbaarion joukossa, mikä on tietysti loistava sijoitus. Euroopassa sijoitus on 12. Tilasto perustuu tosin vanhentuneeseen (2016) lukuun 3 350 501 näytettä kokoelmistamme. Vuoden 2018 luku on 3 376 766 (Piirainen ym. 2019, ks. Uusia julkaisuja yllä) ja nyt noin 3 400 000. Luvut ovat tosin hyvin epätarkkoja. Raportissa on oudosti luettu koko Venäjä Aasiaan, kuten eräissä Britannian ja USA:n herbaarioissakin, kun taas Kypros on Eurooppaa. — *Teuvo Ahti*

- Thiers, B.M. 2020: The world's herbaria 2019: a summary report based on data from Index Herbariorum. [pdf](#)

Suomen eliölaajien lajiluettelon vuosiversio on julkaistu

Suomen Lajitietokeskus on 17.1. julkaissut Suomen eliölaajien luettelon toisen vuosiversion. Lajitietokeskus ylläpitää Suomen kansallista lajiluetteloa, joka on julkisesti käytettävissä Lajitietokeskuksen [Laji.fi-portaalin](#) kautta. Luettelosta julkaistaan vuosittain viittauskelpoinen versio, jonka tietosisältö ei muutu julkaisuhetken jälkeen. Lajiluettelossa 2019 on mukana yli 40 000 Suomessa esiintyvää lajia. Luettelo kattaa suurimman osan aiotumaisien, monisoluisien eliöryhmistä.

Suomen Lajitietokeskuksen ylläpitämään tietokantaan on koottu eri tahojen ylläpitämiä luetteloita yhdeksi kansalliseksi lajiluetteloksi. Tietokantaan kootaan ajantasainen tieto Suomessa esiintyvistä eliölajeista, niiden nimistöstä, esiintymisestä sekä biologisista ja hallinnollisista ominaisuuksista kuten uhanalaisuustiedoista. Lajiluettelo on dynaaminen ja eri eliöryhmien asiantuntijat päivittävät nimistöä jatkuvasti. Myös päivittyvä luettelo on julkisesti käytettävissä [Laji.fi-portaalissa](#).

Luettelossa on pääosin aiotumaisia monisoluisia eliöitä. Vuosiversiossa ovat mukana lajit ja lajia alemmat taksonit yleiskielisellä nimineen. Synonyymit ja muut lajiin liittyvät tiedot voi hakea Laji.fi-portaalista lajikorteilta, esim. [kirjoheinälehtiäinen \(Selandria melanosterna\)](#).

Lajiluettelossa yhdistetään vuosittain vuoden alussa lajikäsittelyä käytössä olleisiin nimiin. Jokaiselle taksonille on annettu uniikki tunniste, joka ei muutu, mikäli lajikäsitys ei muutu. Vuosiversiossa 2019 on ensimmäistä kertaa dokumentoitu vuoden aikana tapahtuneet muutokset. Muutokset on kuvattu eliöryhmien kuvailutiedoissa sekä listattu erillisessä muutostiedostossa. Lajiluettelo on ladattavissa osoitteesta [laji.fi/lajiluettelo](#). Suomen Lajitietokeskuksen koordinoimista vastaa Helsingin yliopiston alainen Luonnontieteellinen keskusmuseo.

— *Tea von Bonsdorff & Eija-Leena Laiho*

Pallopäärahkasammal, *Sphagnum wulfianum*, on yksi luettelon 40 762 lajista ja on saanut uniikin tunnisteen <http://tun.fi/MX.44070>

Tietokortti

Lajiluettelo	Lajitietokeskuksen lajiluettelo
Tieteellinen nimi	<i>Selandria melanosterna</i>
Auktorit	(Serville, 1823)
Suosittu yleiskielinen nimi	kirjoheinälehtiäinen
Taksonominen taso	laji
Esiintyminen Suomessa	Julkaistu tieto Suomesta
Hallinnolliset lajitiedot	• Uhanalaiset lajit (Luonnonsuojelusetus 14.2.1997/160, liite 4 19.6.2013/471)
Uhanalaisuus Suomessa	• 2019 VU – Vaarantuneet • 2010 VU – Vaarantuneet
Asiantuntija	Juha Paukkunen
DNA-viivakoodien lkm	1 (<i>Selandria melanosterna</i>) 0 (<i>Tenthredo melanosterna</i>) 0 (<i>Selandria sivi</i>) 0 (<i>Selandria grandis</i>) 0 (<i>Selandria interstitialis</i>)
Eliöryhmät	• Hyönteiset ja hämähäkkieläimet • Pistäiset

Selaa ja lataus

Selaa havaintoja
Lataa havaintoja itsellesi

Taksonin tiedot koneluettavassa muodossa

json rdf+xml xml

Juha Suominen 1936–2020

Dosentti **Juha Kaarlo Kalervo Suominen** menehtyi 83-vuotiaana vaikeaan sairauteen 5.1.2020. Hän oli syntynyt 23. helmikuuta 1936 Helsingissä, mutta asui koko lapsuutensa ja kouluaikinsa Vaasassa. Hän harrasti luonnon tarkkailua jo kouluaikana sekä Vaasassa että Karkussa, missä Juha vietti kesänsä lapsuudestaan lähtien sukunsa kesäpaikassa. Juha pääsi ylioppilaaksi Vaasan lyseosta 1955 ja lähti opiskelemaan biologisia aineita Turun yliopistoon. Pro gradu -tutkielma *Pöytyän pitäjän putkilokasvisto* julkaistiin Turun Ylioppilaassa 1959, jolloin hän myös valmistui filosofian kandidaatiksi. 1960-luvun alussa Juha siirtyi Helsinkiin, missä hän sai hoitaakseen assistentin ja amanuenssin tehtäviä yliopiston kasvitieteen laitoksessa ja kasvimuseossa; hän myös toimi Lammin kasvikurssien assistenttina. Filosofian lisensiaattityö *Satakunnan kasvistosta sekä sen aluejaosta ja levinneisyysryhmistä* valmistui 1965. Väitöskirja *The plant cover of Finnish railway embankments and the ecology of their species* (1969) ei ollut lainkaan jatke lisensiaattityölle vaan – professori Jalaksen lausunnon mukaan – ”itsenäisesti (jopa osin itsepäisesti) valitusta aiheesta”. Tutkimuskohteensa Juha saavutti ensin polkupyörällä, sitten moottoripyörällä ja lopuksi autolla.

Juha perheineen asui pitkään Keravalla, mutta eläköitymisen jälkeen Juha ja puolisonsa Tellervo muuttivat Karkkuun (nykyään Sastamala), jonne he rakensivat omakotitalon aiemman kesänviettopaikkansa maille. Sieltä käsin Juha edelleen retkeili Satakunnassa ja Pohjanmaalla ja siellä talvisin kirjoitti maakuntakasvioitaan käyden silloin tällöin

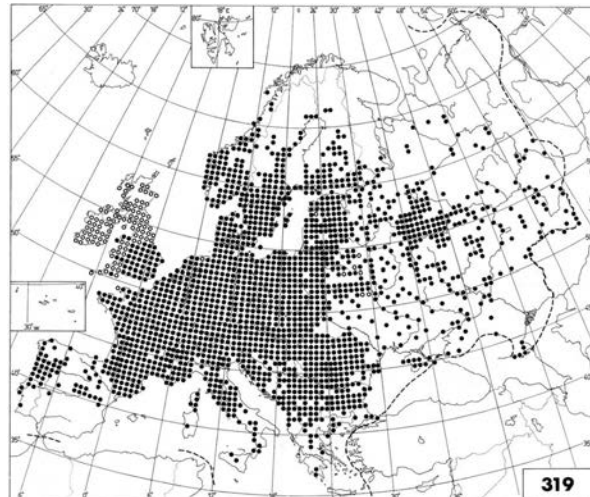

1969, Kasvimuseon arkisto

tarkistamassa näytetietoja etenkin Helsingin ja Turun herbarioissa. Hän myös osallistui ahkerasti Tampereen kasvitieteellisen yhdistyksen kokouksiin.

Juhan uraan kasvitieteilijänä kuuluu keskeisesti ja monipuolisesti kasvistotutkimus (floristiikka) ja kasvistokartoitus. Hänen erinomainen lajintuntemuksensa ja halu maastotöihin antoivat uraan hyvät lähtökohdat. Juha oli ruutupohjaisen kasvikartoituksen pioneereja Suomessa. 1950-luvulla hän kartoitti Karkun kasviston neliökilometreittäin ja 1962 julkaisi *Karkun pitäjän putkilokasviston*, ensimmäisen ruutupohjaisiin karttoihin perustuvan pitäjänflooran Suomesta. Tästä oli luontevaa laajentaa koko maahan: Juha oli keskeinen henkilö Suomen ruutupohjaista kasvistokartoitusta suunniteltaessa ja käynnistettäessä 1960-luvulla. Hän kirjoitti Luonnon Tutkijassa hankkeen taustoista ja menetelmistä (1965, 1967, 1969) ja selvitti kartoituksen luotettavuutta Virtain Ikkalanniemellä inventoimalla siellä Ilkka Kytövuoren kanssa viisikymmentä neliökilometrin ruutua elokuussa 1964. Kumpikin tutki samat ruudut samoina päivinä, mutta toisistaan riippumatta.

Suomen kasvistokartoituksesta Juhan työ laajeni käsittämään koko maanosan. Euroopan kasvistokartoitustoimikunta perustettiin 1965 laatimaan levinneisyyskarttoja Euroopan putkilokasveista. Juha toimi alusta lähtien ja eläkkeelle jäämiseensä (1999) saakka kartoitustoimikunnan sihteerinä. Sihteeristön muodostivat Jaakko Jalas (puheenjohtaja) ja Juha Suominen. Yhdessä kaksikko toimitti *Atlas Florae Europaeae*n 12 ensimmäistä osaa (1972–1999). Esiintymistietojen keruun hoitivat kansalliset kartoittajat, joita oli kaikissa Euroopan maissa, kussakin osassa 70–150. Juhan keskeisiä tehtäviä oli hoitaa kirjeenvaihto avustajien kanssa. Hankkeen alkuvaiheessa hän osallistui useisiin kartaston kansainvälisiin kokouksiin eri puolilla Eurooppaa ja kirjoitti tilannekatsauksia työn edistymisestä.

Humulus lupulus

AFE 3, 1976

◀ Jaakko Jalas ja Juha Suominen 1973, Euroopan kasvikartoitustoimikunnan kokous, Bulgaria, Varna. Kasvimuseon arkisto.

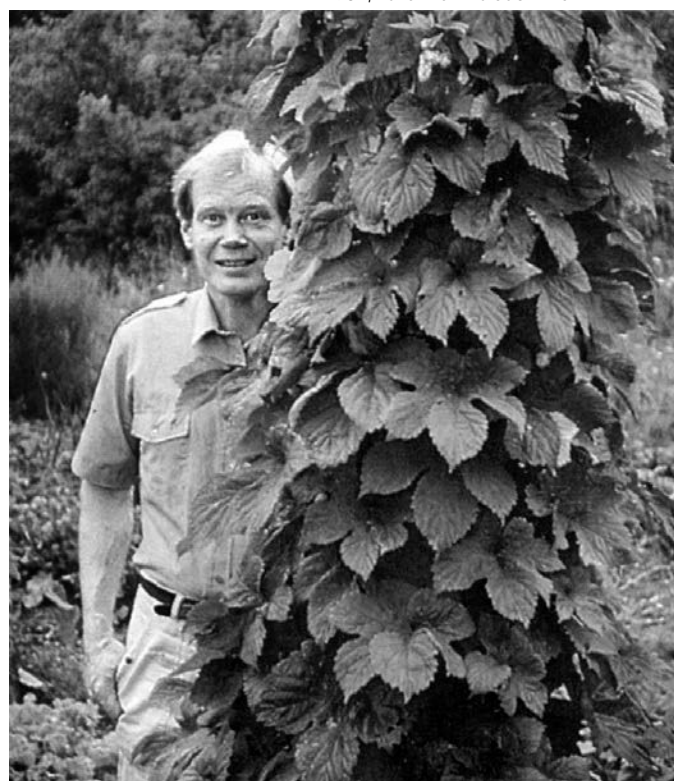

Kartoitustoimikunnan sihteerin tehtävä oli Juhan hoitamana vasta viimeisinä vuosina pysyvä ja kokoaikainen. Alkuvuosina se oli ketjutettua, osin osa-aikaista ns. pätkätöitä. Niinpä Juha ehti mukaan moneen muuhunkin hankkeeseen. Jo 1966 hän julkaisi peltomintun (*Mentha arvensis*) taksonomiaa Suomessa käsittelevän tutkimuksensa – ainoan varsinaisen

1987, kuva Markku Suominen

taksonomisen työnsä. 1973 ja 1974 hän teki selvityksen silloiselle Tie- ja vesihallitukselle *Nurmetettujen maantieluiskien kasvipeitteestä ja sen kehityksestä*. Maantienvarsia hän oli kartoittanut jo aiemminkin ja kirjoitti 1971 artikkelin rantavehnan esiintymisestä niillä. Tulokaskasvit, erityisesti vilja- ja muinaistulokkaat, olivat Juhan pysyviä kiinnostuksen kohteita. 1970-luvun lopulla hän kokosi tiedot Suomen viljatulokkaista laajaksi monografiaksi *Acta Botanica Fennica*n (1979) ja Kasvimuseon monisteisiin (1981). Muinaistulokkaita hän pohdiskeli useissa artikkeleissaan ja laati yhdessä Leena Hämet-Ahdin kanssa Norrliniassa 1993 julkaistun kirjasen *Kasvistomme muinaistulokkaat: tulkintaa ja perusteluja*. Alkon keskuslaboratorio rahoitti selvityksen *Suomen luonnonvaraisesta humalasta* (1982); humalaan Juha palasi myöhemmin kirjoittamalla siitä *Aquilon* (1994) ja *Lutukka*n (2013) sekä käsittelemällä koko hampukasviheimon *Flora Nordica*ssa (2000). Päijänteen vesikasvitutkimus 1974–75 (julkaisu tehty 1997) johti myös Suomen keiholehtien selvittämiseen (1986).

Juha oli kasvitieteilijäjäsenenä Suomen Kotien Kukkasarahaston asettamassa toimikunnassa, joka valitsi Suomelle maakuntakukat 1982, ja hän kirjoitti 1983 valintaa ja valittuja kasveja käsittelevän, Sirkka Linnamiehen kuvittaman kirjan *Suomen maakuntakukat*. Juha osallistui *Suomen kartaston* osan 141,

Kasvillisuus ja kasvisto (1988) laatimiseen kirjoittamalla kasvistokartoituksesta ja valmistamalla teokseen 32 esiintymäkarttaa pääosin Suomen kasvistokartoitusaineiston perusteella.

1980-luvun alussa viiden hengen ryhmä päätti julkaista uuden Suomen kasvion, *Retkeilykasvion*, olihan edellisen perinteisen kasvion ilmestymisestä kulunut 50 vuotta. Juha oli ryhmässä monella tavalla tärkeä henkilö: hän kirjoitti useiden heimojen kuvaukset, laati yleismäärityskaavan sekä huolellisena kirjoittajana ja toimittajana luki ja kohensi muiden tekstejä ja vaikutti huomattavan paljon levinneisyyskarttoihin, mm. tulokkaiden käsittelyyn. *Retkeilykasvio* ilmestyi 1984. Juha oli kirjoittajana ja toimittajana mukana kasvion seuraavissakin painoksissa (1986, 1998) ja vielä päivityksissä (2005).

Juha oli keskeinen henkilö myös kasviharrastajan lehteä *Lutukkaa* perustettaessa 1985. Hän oli lehden toimituksen jäsen alusta lähtien ja koko sen tähänastisen 35-vuotisen taipaleen. Itse asiassa lehden nimikin, *Lutukka*, on Juhan ideoima. Toimitustyön ohella Juha oli lehden ahkera kirjoittaja. Ensimmäisen vuosikerran joka numerossa oli hänen artikkelinsa, myöhemmin harvemmin, paljolti riippuen artikkelitarjonnasta eli jos oli pulaa aineistosta, Juhalta sai usein tilattua kiintoisan, hyvin kirjoitetun ja sopivanmittaisen artikkelin, joka monesti käsitteli Satakunnan kasvistoa. Kaikkiaan artikkeleita kertyi 20, lisäksi on kymmenkunta alakertatekstiä ja kirja-arvostelua, joista viimeiseksi jääneen Juha kirjoitti viime lokakuussa Lutukan viimeiseen paperille painettuun numeroon (4/2019). Toimittajakokemusta Juha oli hankkinut mm. *Luonnon Tutkijasta*, jonka päätoimittaja hän oli 1975–1979. Juha oli tarkkasilmäinen ja suomen kielen taitajana poikkeuksellisen hyvä, mistä edusta Lutukan ja muiden lehtien kirjoittajat saivat nauttia, vaikka eivät sitä aina ehkä osanneet riittävästi arvostaa.

Jo koulupoikana alkanut työ Satakunnan ja myöhemmin myös Etelä-Pohjanmaan kasviston selvittämiseksi jatkui katkeamatta Juhan työuran ja eläkepäivien ajan. Hänen monumentaalinen elämäntyönsä *Satakunnan kasvit* ilmestyi 2013. Siinä sivuja on peräti 783, levinneisyyskarttoja toista tuhatta ja yksityiskohtaiset tekstit 1 200 lajista ja hybridistä. Hankkeesta syntyi kirjan ohella edellä mainittu lisensiaattityö 1969 sekä lukuisia erillisiä julkaisuja, mm. *Mäkiorvokki Tyrvällä* (1961), *Rautaveden vesikasviston muutokset* (1968), *Kuloveden kynäjalavat* (1979), *Satakunnan kämmekät* (1987) ja *Länsi-Suomen kasvit ja uhanalaisuus* (1989). Juha oli tarkka siinä, että alueen aiemmat tutkijat saivat ansaitsemansa arvostuksen, mistä kertoo sekin, että hän toimitti julkaisuksi postuumisti opettajansa Paavo Kallion *Yläneen kasviston* (2007), *Turun Sanomat* 14.4.2007.

Satakunnan inventointi tuli riittävän perusteellisesti tehdyksi jo vuosia sitten ja Juha siirtyi maastokausina inventoimaan naapurimaakuntaa Etelä-Pohjanmaata. Satakuntaa vastaavalla tavalla hän julkaisi pienempiä tutkielmia ja artikkeleita tästä maakunnasta, mm. *Lauhavuoren kasvisto* yhdessä Alfred Varkin kanssa (1984), *Jaakko Sarvela Etelä-Pohjanmaan kasviston tutkijana* (1998) sekä *Palpakot ja Etelä-Pohjanmaan suurpiirteinen luonto* (2019). Lajitekstit Etelä-Pohjanmaan kasvioon olivat ehkä helpompia tehdä kuin Satakunnan kasvioon, semminkin kun monet asiat ovat maakuntien kasveille yhteisiä. Niinpä Etelä-Pohjanmaan flooran tekstit vähitellen valmistuivat, mutta kartoissa riitti täydentämistä ja niiden viimeistely jäi kesken juuri ennen viime joulua.

Juha keräsi huomattavan määrän herbaarionäytteitä niin Satakunnasta kuin muualtakin Suomesta, jonkin verran myös kongressimatkoillaan ulkomailta. Hän otti näytteitä harkiten, niin dokumentoimaan löytöjä kuin hankalista ja muuntelevista kasvilajeista muutoinkin. Näytteitä on jonkin verran myös sammalista, sienistä ja jäkälistä. Näytteet ovat pääasiassa Helsingin kasvimuseossa (H), mutta hyvin usein hän keräsi kaksoiskappaleen Turkuun (TUR) tai Ouluun (OULU). Kastikka-tietokannassa hänen havaintotietojaan on noin 320 000; luvussa ovat mukana niin näytetiedot (noin 20 000) kuin kenttämuistiinpanot.

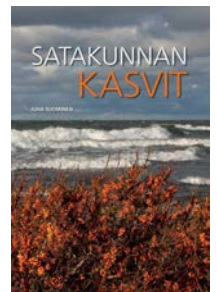
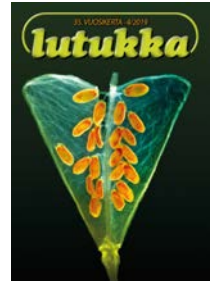
Juha Suominen oli alusta pitäen itsenäinen, omaperäinen ja pitkäjänteinen tutkija, joka tiesi mitä halusi ja pystyi sen myös toteuttamaan. Hän oli työyhteisöimme positiivisimpia jäseniä, vaatimaton, aina rauhallinen ja ystävällinen, muita arvostava ja valmis auttamaan määritysongelmissa ja kirjoitusten toimittamisessa. Juhan ahkera elontie on nyt päättynyt ja hän on saava leposijansa Karkun hautausmaalta, jonka kulmalta hän on kertonut aloittaneensa ensimmäisen kasviretkensä. Tieto Juhan poismenosta pysäytti ja muistamme häntä kaipauksella ja lämmöllä. — *Pertti Uotila*

(kiitokset Tellervo Suomiselle Juhan nuoruusvaiheita koskevista tiedoista)

Marja Härkönen 80 years 17.10.2019

Marja Härkönen celebrated her 80th birthday on 17 October 2019. Marja was born in Tampere, Finland, and obtained an MSc from the University of Turku in 1968. She worked as a biology and geography teacher before being appointed as an assistant in the University of Helsinki in 1974, and defended her PhD thesis *Ecological, taxonomical and chorological studies on Finnish Myxomycetes* in 1979. Before retirement in 2003, she held several teaching positions in the university including Associate Professor, Acting Professor of Botany, and Acting Professor of Mycology, and many other positions of trust both at the University and in governmental organizations. After her first article on Finnish slime moulds in 1974, Marja published on myxomycetes from many parts of the world; her publication list includes 260 scientific and popular titles. *Limasienet* [The myxomycetes of Finland, 2011] was a landmark in Finnish myxomycology: an

► Marja Härkönen collecting *Phlebobopis sudanicus* in Mozambique, 2011. Photo: random local resident.

identification guide describing all 204 species known from the country at that time and providing new [vernacular] names for no less than 202 species! The beautiful book immediately generated new interest on slime moulds, and ten new species records were already added to the second edition in 2012. Together with Tuomo Niemelä and other colleagues Marja produced two mushroom guides for East Africa: *Tanzanian Mushrooms: edible harmful and other fungi* (2003) and *Zambian Mushrooms and Mycology* (2015) based on extensive interviews with local peoples. We understand she is currently working on another field guide on East African fungi, and wish her well in this and all her future endeavours. — Jouko Rikkinen, published in *IMA Fungus*

Tauno Ulvinen 90 vuotta 3.1.2020

Tauno Ulvisen syntymäpäivää juhlisti Oulun kasvitieteellisessä puutarhassa 10.1. noin 60 Taunon entistä ja nykyistä työtoveria, aina 1960-luvulta tähän päivään. Taunolle täyttyi vuoden vaihteessa poikkeuksellisen mittava 60 vuoden työura Oulun yliopiston kasvikokoelmien rakentamisessa ja alan kehitykseen suuresti vaikuttaneessa lajistotutkimuksessa.

Tauno valmistui maisteriksi Kaisaniemestä 1950-luvulla, silloisesta Kasvitieteen laitoksesta. Aluksi hän opetti Helsingin yliopistossa, muun muassa Tvärminnen kenttäkursseilla, ja oli Luonto-Liiton aktiivi. Helsingistä Tauno kutsuttiin 1960-luvun alussa Ouluun kasvimuseota perustamaan, kasvitieteen opetusta tukemaan. Aivan tyhjästä museota ei tarvinnut perustaa, pesämunana olivat Oulun Luonnonystävien Yhdistyksen kokoelmat. Niitä oli sitten täydennettävä kaikilla kasvi- ja sieniryhmillä.

Juhlapäivä aloitettiin symposiumilla *Lajistotieto ja lajien uhanalaisuus, Museonhoitaja (emeritus) Tauno Ulvisen 90-vuotispäivän kunniaksi*.

- 9.30 Tervetuliaskahvit
- 10.00 Avaus, tutkimusrehtori Taina Pihlajaniemi, prof. Jouni Aspi
- 10.10 Tauno Oulun yliopiston kokoelmien rakentajana ja opettajana, Eero Kaakinen & Esteri Ohenoja
- 10.30 Kasvistoryhmän kartoitukset Lapissa ja Pohjois-Pohjanmaalla, Henry Väre (LUOMUS)
- 10.50 Lajikartoitus ja uhanalaisuus – sammaltyöryhmä, Kimmo Syrjänen (SYKE)
- 11.10 Perämeren vesisammalet, Essi Keskinen (Metsähallitus)
- 11.30 Jäkäläfloristiikka ja jäkälän uhanalaisuus, Juha Pykälä (SYKE)
- 13.00 Juhlakahvit, kuvia ja tervehdykset

Puheissa korostettiin Taunon keskeistä merkitystä Pohjois-Suomen kasvi- ja sienitietämyksen edistäjänä. Monet ovat saaneet maastoretkillä Taunon opastuksella perustietämyksensä lajien tunnistamisen taidoissa. Pohjois-Suomen ympäristöhallinnon

▲ Kahvittelemassa Saara ja Eero Kaakinen, entinen Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen luonnonsuojelupäällikkö. Kuvat Henry Väre.

▼ Sammaltyöryhmän tervehdys. Henkilöt vasemmalta: Outi Vainio, Turikka Korvenpää, Kati Pihlaja, Inkeri Ahonen, Tiina Laitinen, Riikka Juutinen, Kimmo Syrjänen, Sanna Huttunen, Risto Virtanen.

luontoasiantuntijoista monet ovat osallistuneet näille retkille. Perinne on katkennut. Tänä päivänä on vaikea rekrytoida päteviä lajikartoittajia luonnonsuojeluintoiteihin. Taustalla ovat kahden edellisen hallituksen leikkaukset ympäristöhallinnolta.

Taunon johtaman Luonnonystävään Yhdistyksen kasvistoryhmän kartoitukset ovat tuottaneet satojatuhansia kasviatlastietoja, tuhansia täytettyjä uhanalaisuuskortteja ja lukuisia julkaisuja etenkin putkilokasveista ja sammalista, mutta myös sienistä sekä muutamia levistä ja jäkälästä. Tauno on ollut osallisena kaikissa uhanalaisuustarkasteluis-samme, tuoreimpana 2019 julkaistu Punainen kirja.

Ansioistaan Tauno nimettiin Helsingin yliopiston kunniatohtoriksi vuonna 1994, ja hänet on palkittu kunniakirjoilla ja jäsenyyksillä. Kunnioitettavasta iästä huolimatta Tauno on edelleen aktiivinen tutkija. Hän eläköityi kasvimuseon museonhoitajan virasta vuonna 1993.

Luonnonsuojelu on Taunolle sydämen asia. Lukuisat retkeilyt eri vuosikymmeninä paljastivat karun kehityksen luonnossamme. Tehdyt inventoinnit ovat olleet pohjana useiden suojelualueiden perustamiselle, muun muassa Ounasjoen ja Kitkanniemen rauhoitukset, yhtenä viimeisistä Oulun kaupungin suistoalueelle perustettu Natura 2000 -suojelualue siellä kasvavan lietetattaren (*Persicaria foliosa*) turvaamiseksi.

Tilaisuudessa Taunoa muistettiin monin tavoin. *Societas pro Fauna et Flora Fennica* myönsi tunnustuspalkintona Brotherus-mitalin, *Suomen Biologian seura Vanamo* hopeisen Kairamo-mitalin. *Helsingin kasvimuseo* onnitteli Taunoa syntymäpäiväkortilla, lisäksi monet osallisuivat lahjakeräykseen. Luonnonperintösäätiö perusti tilin Taunon kunniaksi. Lahjoituksilla hankittiin noin 30 000 m² (3 ha) suojeluun Oulun Kuovisuolta Sanginjoella, Kalimeenlammen itäpuolella: <https://www.luonnonperintosaatio.fi/fi/suojelualueet/pohjois-pohjanmaa/kuovisuo>. Kasvimuseo onnittelee Taunoa vielä kerran ja toivoo useita vuosia lisää lajistotyölle! — *Henry Väre*

Terveiset Gdańskista, Frankfurtista, Uppsalasta ja Český Krumlovista!

Matkojen täyttämä vuodenvaihe piti sisällään paljon. Puolan Gdańskin, Saksan Frankfurtin ja Ruotsin Uppsalan herbaarioissa pääsin tutkimaan satoja tyynyjäkälänäytteitä, ja Tšekin Český Krumlovissa osallistuin kansainväliseen genomiaiheiseen työpajaan (evomics2020).

Gdańskin herbaario saattaa olla isolle osalle kasvimuseolaisiakin tuntematon paikka, eikä siellä tosiasiaa käykään kansainvälisiä vieraita juuri koskaan. Jäkäläkoelmat eivät ole kovin suuret (n. 30 000), mutta näytteet ovat laadukkaita ja vastaanotto sydämellinen. Iso osa jäkäläherbaarion näytteistä on intendentti, prof. Martin Kukwan keruita Euroopasta ja Etelä-Amerikasta. Herbaario sijaitsee yliopiston biologian laitoksella, joka on jo itsessään näkemisen arvoinen suurine akvaarioineen, paludaarioineen, lehdenleikkaajamuurahaisineen ja eläinkokoelmineen.

Genomitason tutkimuksesta ja bioinformatiikasta kiinnostuneille tutkijoille Český Krumlovissa järjestettävä työpaja on nappivalinta. Kurssi on kansainvälinen, tuoden upeaan historialliseen kaupunkiin alan parhaita opettajia ja nuoria tutkijoita eri puolilta maailmaa. Intensiiviset kurssipäivät pitävät sisällään luentoja ja runsaasti käytännön harjoitustöitä. Suosittelen lämpimästi!

— *Annina Kantelinen*

Český Krumlov. Kuvat Annina Kantelinen.

Frankfurt, Japanista kerätyissä näytenapaloissa on joku tieteelle kuvaamaton tyynyjäkälä (ei näy paljaalla silmällä).

Luomus huimaan kävijäennätykseen vuonna 2019

Luonnontieteellisen keskusmuseon Luomuksen yleisökohteissa – Luonnontieteellisessä museossa ja kahdessa kasvitieteellisessä puutarhassa – vieraili viime vuonna kaikkiaan 352 000 luonnon ystävää. Tämä on Luomuksen kaikkien aikojen kävijäennätys. Erityisesti kasvitieteelliset puutarhat Kaisaniemessä ja Kumpulassa kasvattivat edelleen kävijämääriään. Kiitämme kaikkia vierailijoita!

Kaisaniemen kasvihuoneilla ja ulkopuutarhassa vieraili arviolta yhteensä noin 147 000 kasveista kiinnostunutta. Kasvia kasvihuoneilla vierailleissa viime vuoteen oli

22%. Toukokuussa ulkopuutarhassa käyttöön otetut kävijälaskurit ovat osoittaneet aiempien vuosien kävijäarviot varsin varovaisiksi. Laskureiden myötä luvut ovat nyt aiempaa tarkempia.

Kuva Paula Havas-Matilainen

Avajaistensa kymmenvuotisjuhla-
vuottaan viettäenässä **Kumpulan
puutarhassa** kävijöitä oli noin **25 000**.

Vain kesäkauden avoinna olevan puutarhan
juhlavuoden opastukset, geologisten kokoelmien edeltäviä kausia laajemmat
aukioloajat ja Kahvila Kummun tarjoilut houkuttelivat ennätysmäärän vierailijoita.
Vastaava kävijämäärä on saavutettu aiemmin vain avajaiskesänä 2009. Puutarha
onkin ilahduttavasti tullut tutuksi yhä useammalle helsinkiläiselle.

Luomuksen suosituin vierailukohde on kuitenkin edelleen
Luonnontieteellinen museo, jossa vieraili runsaat 16 000 luonnon ystävää enemmän
kuin edeltävänä vuonna, kaikkiaan runsaat **180 000 henkilöä**. — *Salla Mehtälä*

Kuva Luomus

Mikä on totta, mikä petosta?

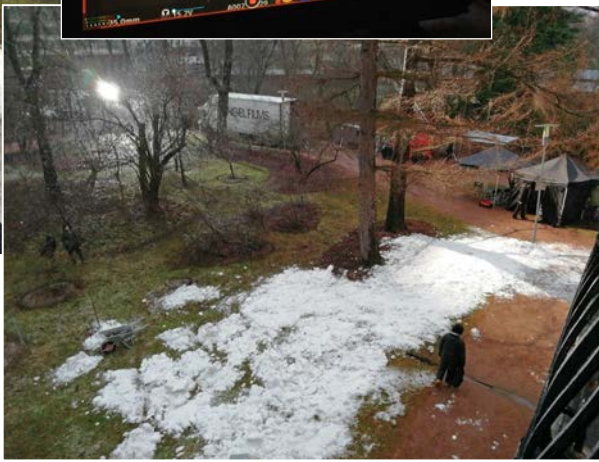
Sitä kysytään Kjell Westön romaanissa *Rikinkeltainen taivas, Den svavelgula himlen*, josta filmataan parhaillaan ruotsinkielistä elokuvaversiota. Elokuvan tuotannosta vastaa Solar Films Oy. Yhtenä kuvauspaikkana oli 29.1. Kaisaniemen kasvimuseorakennus, tällä kertaa enimmäkseen sen etupiha. 1970-luvun koululaiset muun muassa tappelevat koulun pihalla (lumihangessa!). Ja tietysti tupakoivat salaa kulman takana. Poikkeuksellisen lämmin tammikuu ja musta maa eivät elokuvantekijöitä lannista. Käsikirjoituksen vaatima lumi lavastettiin paikalle. Järjestäjiä ja avustajia oli pilvin pimein kärräämään ja lapioidaan lunta. Tulee kuulemma halvemmaksi kuin 'luoda lunta' digitaalisin keinoin filmiä editoitaessa jälkeenpäin – sellaistaakin siis tehdään.

Kuvat Harri Sihvonen ja Leena Helynranta

Edellisiltana tuotu lumikuorma ehti sulaa, aamulla piti heti lähteä hakemaan uutta.

Botanicum 2/2020 ilmestyy 28.2.
Aineisto toimittajalle 26.2. mennessä.